

SOK en Stichting ir. D.C. van Schaik

Postbus 2235

6201 HA Maastricht

Het SOK-bestuur:

Rob Heckers	Voorzitter	043-343 81 71	<i>robmac@planet.nl</i>
Hans Ogg	Secretaris	040-29105555	<i>h.ogg@chello.nl</i>

SOK-ledenadministratie:

Ger Beckers, Moesdaal 65, 6228 HX Maastricht. Telefoon: 043 367 08 57. E-mail: pghbeckers@ziggo.nl

---

SOK-adres secretariaat:

Hans Ogg, Kreugelstraat 37, 5616 SE Eindhoven, Telefoon: 040 - 29105555, E-mail: h.ogg@chello.nl

---

E-mail SOK:

sok@nhgl.nl

De SOK is geassocieerd met "Subterranea Britannica". www.subbrit.org.uk

---

Bestuur Stichting ir. D.C. van Schaik:

Wilfred Schoenmakers	Voorzitter	043 - 344 07 41	<i>wilfred.schoenmakers@home.nl</i>
Richard Ramakers	Secretaris	043 - 407 19 64	
Mat van Lier	Penningmeester		
Ton Breuls	(Ad interim) Bestuurslid		

Stichting ir. D.C. van Schaik:

www.vanschaikstichting.nl

Technische Commissie Stichting ir. D.C. van Schaik:

Olav Hensing, Mgr. Soudantstraat 5, 6226 GC Maastricht. Telefoon: 06-557 78 846

Redactie SOK-Mededelingen:

Ton Breuls, Bovenstraat 28, B 3770 Kanne/Riemst, telefoon: 00 - 3212-454 059

E-mail: tbreuls@skynet.be

Redactie SOK-Info:

John Hageman, Op de Bannet 47, 6223 GD Itteren, telefoon 043-3645419

E-mail: john.hageman@planet.nl

De SOK op Internet:

www.sok.nl

SOK-ledenpasjes:

SOK-leden kunnen een SOK-lidmaatschapspasje krijgen dat een jaar geldig is.

De aanvraag moet vergezeld van een pasfoto bij de secretaris worden ingediend.

SOK-Ledenavonden:

SOK-Ledenavonden worden iedere 2^e vrijdag in de maanden januari, maart, mei, september en november gehouden in het Natuurhistorisch Museum Maastricht.

Aanvang 19.30 uur.

Groeven SOK en Stichting ir. D.C. van Schaik:

De SOK en Stichting ir. D.C. van Schaik hebben diverse groeven in beheer of een collectieve vergunning voor een groeve. Informatie in verband met het bezoeken van deze groeven is te vinden op de laatste pagina van deze SOK-Info.

Voorpagina: Blokbreker (foto:Rob Heckers)

Nieuwe leden en adreswijzigingen

Nieuwe leden

Lidnummer 10358;
Roy Dritty
Prof. v. Benedenstraat 5c
6224 AM Maastricht
Roydritty@live.nl
06-46311855

Lidnummer 10380;
Marcel van Libergen
Welsdaal 8
6228 JA Maastricht
vanlibergen@gmail.com
043-7074951

Programma ledenavond 12 november

Ed de Grood zal een lezing houden over mummies in kalksteengroeven. Men denkt hierbij automatisch aan mummies uit de Egyptische oudheid maar deze lezing gaat natuurlijk over heel andere mummies.

Wilfred Schoenmakers zal, inhakend op bovenstaande lezing, een update geven over zijn speurtocht naar zijn (in een groeve overleden) voorvader. Hier heeft hij al eerder een artikel in SOK Mededelingen over gepubliceerd.

Ledenavond 10 september

Als inleiding ging onze voorzitter Rob Heckers door met zijn op de laatste vergaderingen steevast gememoreerde item nr. 1: de nieuwe Mijnewet. Het gaat goed, de onderzoeksvergunningen liggen er al en (onder voorbehoud) op korte termijn zal uitsluitel volgen.

Dan het hoofdthema van de avond: Paul van Hoof met Vleermuizen, Bekend maakt bemind? Paul is ecooloog en natuurfotograaf. Aan de hand van foto's zal hij proberen het slechte imago van de vleermuis een halt toe te roepen.

Zijn tijdschema ziet er als volgt uit:

1. de diversiteit van vleermuizen
2. vleermuizen in de winter
3. vleermuizen in de zomer
4. onderzoeksresultaten

pauze

fotoshow op muziek

ad 1:

1100 Soorten wereldwijd, waarvan 900 Microchiroptera (waartoe onze Nederlandse vleermuizen behoren) en 200 "vleerhonden". De vleerhonden jagen zonder sonar op het zicht en de geur. De micro's gebruiken echolocatie. In Nederland treffen we 21 soorten aan, waarvan 11 in Limburg.

ad 2:

Winterslaap vindt plaats in grotten, tunnels, groeven, gebouwen, (ijskelders), ruïnes, forten, e.d., zowel sociaal als individueel.

ad 3:

De periode van de kraamkolonies. Voedsel zoeken gebeurt o.a. in kleinschalige landschappen langs lijnvormige elementen. In open gebieden wordt niet graag gejaagd gezien de beperkte actieradius van de sonar van de meeste soorten.

Habitat: zolders, spouwmuren en bomen. Predatoren: bosuil, steenmarter, huiskat en de mens. In de nazomer worden de roepende mannetjes gehoord; baltsen en ook paren. Ook tijdens de winterslaap vindt paring plaats.

ad 4:

Onderzoek: o.a. jaarlijkse wintertellingen, kerkzoldertellingen, uitwerpselen/mest determineren, prooiresten van predatoren uitpluizen, ringen, zenderen, gebruik batdetectors, zwermgedrag bestuderen met behulp van mistnetten

Voorbeelden van fotografie:

A. zwermende vleren: terugkeer naar de kolonie, verkennen winterverblijven (sociaal: o.a.

paring en juvenielen leren verblijven kennen)/doorbreken infrarode straal heeft flitsen en opnames tot gevolg.

B. boomkolonie: fotograferen van terugkerende vleermuizen

C. jagende watervleermuizen

Dit alles in een adembenemende fotoshow op muziek. Prachtig! Klasse!

John Hageman

Henk stond op wacht bij De Nachtwacht

Uit: het Kontakt

Alblasserwaard, Vijfheerenland, Bommell/Altena, Krimpenerwaard

rossum

Als jongeman van 23 jaar heeft Henk Egberts in de Tweede Wereldoorlog het beroemdste schilderij van 't land bewaakt in de grotten van de St. Pietersberg

Sinds Henk Egberts en zijn vrouw Zus Egberts - van den Anker verhuisd zijn naar 'De Groene Linde' heeft hij tijd. Tijd genoeg om een boekje te schrijven over zijn ervaringen in de Tweede Wereldoorlog.

Meer dan zestig jaar woonde het paar in Kerkdriel, tegenover het Driels Museum waar zaterdag zijn boek gepresenteerd wordt. Henk heeft het boekje getypt op een oude koffertypemachine. Zijn schoonzoon heeft het verhaal overgetypt op de computer.

In de Tweede Wereldoorlog was Egberts wachtmeester bij de marechaussee. Toen hij op een dag in het kantoor van de steenfabriek was om een inbraak te onderzoeken, kwam er een NSB-er binnenwandelen, in uniform en met een jachtgeweer over zijn schouder. "Wat moet jij met je geweer, je kan nog geen haas raken", zei één van de mannen in het kantoor. "Straks komen de Tommies en dan zullen ze jou wel krijgen", sprak een ander. En Henk Egberts zei: "Eerdaags schieten wij op elkaar."

Die uitspraak heeft Egberts moeten bezuren. Een paar weken later werd hij overgeplaatst. "Ze noemden het strafoverplaatsing", vertelt hij. "Ik werd naar Maastricht gestuurd. Daar waren toen al twaalf anderen uit het hele land, die ook voor straf daar naar toe gestuurd waren. Wij kregen als taak kunstwerken te bewaken, die door de Duitsers waren opgeslagen in een speciale kluis in de grotten van de Sint Pietersberg. Er lagen minstens vijfhonderd kunstwerken opgeslagen. Wij moesten onder andere ook zorgen voor de juiste luchtvochtigheid." Egberts had weinig keus. Als hij die taak niet op zich nam, had hij moeten onderduiken of erger nog: in de frontlinie met de Duitsers moeten samenwerken.

Eén van de schilderijen in de kluis was De Nachtwacht van Rembrandt, die lag opgerold in een aparte ruimte. "De kluis had een dak van een meter dik", weet Egberts nog goed. "De wanden waren een halve meter dik. Bovenop had je dertig meter mergel en daarop twee meter aarde. De bommen van toen konden daar echt niet doorheen."

Henk Egberts moest samen met de andere marechaussees en suppoosten van verschillende musea zorgen dat de kostbare kunstcollectie 24 uur per dag bewaakt werd. “Soms hielpen we stiekem Engelse piloten om via de Pietersberg te vluchten”, vertelt hij. “Op een dag zaten er twee even bij te komen in een kamer beneden. Toen stonden er ineens een paar moffen voor het hek. Zij wilden naar de kunstwerken komen kijken, want ze beschouwden het al als hun eigendom. Ik zei tegen mijn collega’s: “Zorg dat die piloten boven komen, ik ga tijd rekken.” Ik liep rustig naar het hek, maar de zenuwen gierden door me heen. Bij het hek deed ik alsof ik de sleutel in het kantoortje had laten liggen. Ik ben toen rustig teruggelopen en kwam later terug met de sleutel. Toen was het mijn collega’s al gelukt om die twee piloten via een andere uitgang te laten ontsnappen.”

Op 14 september 1944 werd Maastricht bevrijd. “Ik zag om 5.30 uur de laatste Duitsers wegfietzen en aan de andere kant de Amerikanen binnen komen”, herinnert Egberts zich nog goed. “Ik moest samen met een collega een Amerikaanse patrouille naar het centrum begeleiden. Die tocht naar het Vrijthof zal ik nooit meer vergeten. Al die juichende mensen, de vlaggen. Wij voelden ons zelf ook bijna bevrijders.”

Pas na 5 mei 1945 kon de oorspronkelijk uit Ommen afkomstige Henk terug naar Kerkdriel, waar zijn verloofde woonde. “Toen ik probeerde de rivier over te steken, zag ik in de verte de toren van Zaltbommel. Daar wapperde de Nederlandse vlag al, terwijl Kerkdriel pas een week later bevrijd werd.”

Het paar trouwde op 12 september 1945 en is dus nu 65 jaar getrouwd. Ze bleven in Kerkdriel wonen en kregen twee dochters. Henk ging voor de Rijkspolitie werken: “Ik ga nu aan mijn tweede boek beginnen, over het politieleven in de Bommelerwaard.”

Britta Alink

De presentatie van ‘Op wacht bij de Nachtwacht’ is op zaterdag 2 oktober in het Driels Museum. Het boekje komt uit in een oplage van 500 stuks en is uitgegeven door Van Horssen in Waardenburg. Het is te bestellen bij Henk Egberts door 10 euro over te maken aan H. Egberts in Rossum op ING-rekening: 39.63.930 (inclusief verzendkosten).

Het Plateau van Caestert door de eeuwen heen

De Stichting Heemkunde *Van Wilre tot Wolder* organiseert op donderdag 18 november 2010 een lezing onder de titel ‘Het plateau van Caestert door de eeuwen heen’. Speciale aandacht wordt geschonken aan de oorlogen, afgravingsplannen en nu verwaarlozing. Ook de betekenis van het plateau voor de bevolking, plant en dier wordt besproken

De lezing wordt gegeven door Ed de Grood, oud bewoner van dit gebied en kenner bij uitstek. Hij hoopt inzicht te verschaffen in de waarde van het plateau.

Aanvang lezing: 19.30 uur. Locatie: kantine Voetbalvereniging RKSV Leonidas-Wolder, aan de Heukelommerweg, Maastricht-Wolder. Toegang is gratis.

Hoeve Caestert en omgeving

Mede naar aanleiding van het dreigende verval van Hoeve Caestert - niet te verwarren met Hoeve Lichtenberg - is het belang van die omgeving ook in de verschillende dagbladen aan het licht gesteld. Het plateau van Caestert ligt deels op Nederlands en deels op Belgisch grondgebied, wat het beheer van het gebied niet ten goede lijkt te komen.

Natuurvorsers spannen zich al vanaf de 70-er jaren enorm in om dat onder de aandacht te brengen. Gelukkig beginnen diverse verantwoordelijke instanties signalen af te geven over de hoge landschappelijke waarde van het gebied.

Zeker, het gebied heeft geleden onder de cementlobby, maar er zijn ook positieve klanken te horen. In 1972 werd het kasteel Caestert door brand getroffen en werd met de grond gelijk gemaakt. De monumentale boerderij bleef gelukkig gespaard, maar is heden ten dage een vervallen bouwwerk. Nu er opnieuw aandacht voor dit gebied is lijkt het belang dat de Romeinen al aan deze strategische plek schonken opnieuw tot leven te komen.

Ed de Grood

33 jaar lang was Ed de Grood medewerker en later conservator van het Natuurhistorisch Museum in Maastricht. Zijn taak was aanvankelijk een educatieve maar werd later een meer inhoudelijke.

Als conservator was hij medeverantwoordelijk voor de inhoud van het museum en meer in het bijzonder voor de presentatie daarvan. In zijn portefeuille zat de modernisering van de permanente exposities en het binnenhalen of zelf creëren van talloze tijdelijke exposities.

Hij was het die binnen het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg in 1979 het initiatief nam tot de Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven (www.sok.nl), een nog steeds zeer actieve groep onderzoekers met een bloeiend eigen tijdschrift.

Ook was hij mede-initiatiefnemer en is hij nog steeds juridisch adviseur van de Stichting Ir. D.C. van Schaik, een beheerstichting voor de onderaardse kalksteengroeven.

Ed de Grood schrijft nog met regelmaat belangwekkende artikelen in diverse tijdschriften over mergelgroeven en natuur en landschap.

Nadere informatie:

secretariaat.heemkundewolder@gmail.com

of telefonisch bij Christina de Jong, tel. 043-347 81 29

Maastricht-Wolder, oktober 2010

Op vleermuizenjacht in een Zuid-Limburgsche mergelgrot.

Van Rob Habets kreeg ik een 10-tal blocnootbladjes, waarop in een prachtig handschrift het beeldend verhaal van een vleermuistelling in vroeger jaren in de groeve de Hel. Voor de leesbaarheid is een en ander ingekort. De belangstellende vindt de complete tekst in het RHCL-archief, collectie Van Schaik, inv.nr. 125.

“We gaan morgen op de vleermuizenjacht in de Hel”, had de fotoman mij gezegd,”en als U zin hebt kunt U meegaan.”

(...) In het besef dat ik met de (...) griezelige kant van het geval, de vleermuizen, toch als toeschouwer maar weinig te maken zou hebben, meldde ik mij dan ook zonder verder dralen als deelnemer voor de volgende dag aan. (...) Iets te beleven zou er zeker wel zijn (...) dat de fotograaf een helper zou meenemen en we verder onder geleide kwamen te staan van een deskundige met zijn assistent.

(Er volgt een romantische beschrijving van de winterse fietstocht in de Januarimaand door het Limburgse land.)

(...) dat we bij de ingang van de Hel waren aangekomen.(...) zagen we een sombere opening tussen een kleine rotswand en de grond vlak voor ons en dichterbij komend was het of we in een gapende muil keken, waarin we zouden moeten afdalen.....

De bovenrand van de opening werd gevormd door grillig overhangende rotsblokken, welke mij toeschenen bij de minste aanraking te zullen loslaten en de steile grondmassa, waarover men zich naar binnen moest laten glijden was een en al glibberigheid.....

(...) met enig ontzag keek ik naar de duisternis (...) toen even later een grote schijnwerperlamp in werking gesteld was, verdween al dadelijk alle somberheid van de grot en traden we in het merkwaardige rijk der grottenduisternis (...) Grillig uitgezaagde rechthoekige gangen met allerlei trapswijs ingezaagde kolommen alsof ze uit een blokkendoos zijn samengesteld,wisselen af met half natuurlijke koepels waar het dak tot een rond en ruw gewelf is uitgevallen en vreemde mergel- en grindhoopen telkens den weg grotendeels versperren. (...) Wanneer de kenners van het gezelschap de eerste vleermuizen signaleeren moet ik echter vragen waar die beesten zich dan wel bevinden! Het begrip jacht heeft hier weinig betekenis meer wanneer ik zie hoe de kleine grijsbruine diertjes ergens doodstil, zij het ook vrij hoog in de gangen hangen; de eenige kunst is blijkbaar de dieren te bereiken maar daarvoor dient het driedeelige schepnet, dat het zoo noodig mogelijk maakt om ze van een acht meter hoog plafond te scheppen. Een paar worden er zelfs onder handbereik van de wanden geplukt en nog voordat ze goed en wel bekeken zijn, worden de namen der soorten afgeroepen in een soort stenografisch latijn! Meestal klopt het bij nadere contrôle in de handen en wij krijgen ook een enkele biologische les om ons de verschillen duidelijk te maken. Je kunt het onderscheid soms al op een afstand zien aan de manier van hangen, maar wij brengen het niet verder dan de Kleine Hoefijzerneus van de andere soorten te onderscheiden omdat deze de gewoonte heeft om in de vlieghuid gehuld steeds vrijhangend aan een of ander blok of uitsteeksel de winterslaap door te brengen. Zoo waarlijk roepen we zelf al eens mee:”een kleine hoef”, wat trouwens ook begrijpelijke taal is! (...) Een paar meter verder is het een verademing weer rechtop te kunnen gaan. De grot heeft hier een heel andere aanblik gekregen; aan alle zijden zien we kegelvormige aardhoopen die als ’t ware juist uit groote ronde gaten in plafond en wanden zijn gestort. We hooren dat dit de zoogenaamde aardpijpen of geologische orgels zijn, waardoor de bovenlagen van leem en kiezel, die de kalksteen bedekken, in de onderaardsche ruimten zijn

omlaaggestort. Wanneer we bovenop de heuvel zouden gaan kijken konden we kratervormige trechters waarnemen, zoogenaamde dolinen, overal waar de grond is weggezakt.

(...) Een gemakkelijke en rijke jacht is zoo'n vleermuizenjacht niet; maar telkens worden er toch weer gevonden en het aantal gevonden soorten is al gauw vier. We missen er nog een paar en blijkbaar juist die, welke geringd worden, hetgeen alleen met de grootere soorten het geval is. Wanneer er weer verschillende dieren in het schepnet verzameld zijn en dan eindelijk ook een paar grootere worden bemachtigd, wordt er halt gehouden om de buit te onderzoeken.

Juist bij de groote soorten is er een voordeel aan verbonden om daarmee niet te lang te wachten, want wanneer ze te ver uit de winterslaap ontwaakt zijn, hebben zelfs de deskundige onderzoekers respect voor hun tanden! Er wordt ons zelfs verteld, dat het soms mogelijk is een soort te determineren naar de uitlatingen die een vleermuis onderzoeker doet, wanneer het dier de kans krijgt hem een staaltje van bijtkunst te leveren. Er worden ringen aangelegd bij de Vale Vleermuizen en de Meervleermuis en ook treffen we enkele reeds vroeger geringde exemplaren aan, waarvan de terugmeldingen waardevolle gegevens leveren. Op zoo'n waarnemingsoogenblik komt ook de fotograaf weer in actie evenals later bij het vinden van een geringd exemplaar, dat merkwaardig laag hangt en geheel bedekt is door waterdruppels, welke uit de vochtige lucht op de haren gecondenseerd zijn.

Vol afwisseling is deze wondere grottentocht door de vreemde wijze, waarop de gangen vroeger bij het winnen van de bouwsteen zijn gevormd, door de velerlei opschriften die bezoekers in later jaren op de wanden hebben aangebracht en door de vreemde aspecten, die mergel- en aardhoopen te weeg brengen. Tot in de diepste, meest afgelegen hoeken vinden we de vleermuizen en toen we volgens zeggen aan het verste uiteinde der gangen gekomen waren, hingen daar niet minder dan vier soorten in één enkele gang.

Op deze tocht konden echter lang niet alle gangen worden afgezocht; het afwerken van een geheele mergelgrot kan alleen op een zuivere vleermuisexpeditie geschieden met meerdere deskundigen, waarbij geen tijd aan fotografeeren verdaan behoeft te worden of tekst en geen uitleg aan uitgenoodigde weetgierigen gegeven moet worden. Want ook verder deden we hier veel wetenswaardigs op over de geologische formatie, de waterbeweging in het gesteente en het verdere dierenleven in de grotten, dat er was waar te nemen aan holen en sporen van konijnen en vossen.

Wanneer de tijd niet gedrongen had om de tocht te staken, zou geen der expeditieleden nog aan teruggaan gedacht hebben. Maar buiten moest nog een stuk te voet worden afgelegd en wat de fietstocht nog aan verrassingen brengen kon wist niemand. Met vrees dacht ik aan de holle weg, welke we vanaf de boswachterswoning in de verte als een breede waterstroom gezien hadden.....

J. de Céves

Straatnamen als resultante van ons mergelverleden, deel 3

Nieuwe Mergelweg   Linne
Mergelweg   Voerendaal

met dank aan Ger Beckers

Bijlage

De verzamelaar van plattegronden van de gangenstelsels treft hier in het midden van de SOK-Info een door de SOK-werkgroep GRONOMA (Henk Ramakers, Walther Thiessens, Jacques Maes, Peter Jennekens, Ger Beckers, Ger Wishaupt en John Hageman) enkele jaren geleden verrichte opmeting van de Heerderberg. Omdat beheerder Henk Ramakers slechts een schetskaart tot zijn beschikking had en een fatsoenlijke plattegrond nog niet bestond, hebben zij daartoe het initiatief genomen.

Omdat dit in etappes moest gebeuren tijdens de periodieke controles van beheerder Henk in telkens wisselende samenstellingen is hier toch wat tijd in gaan zitten.

Geologische weetjes.....

In een ideaal profiel van de Boven-Krijt en Dano-Montien afzettingen in ons Krijtland komen in de Formaties van Houthem, Maastricht en Gulpen niet minder dan 16 verschillende soorten kalksteen voor. Ze zijn door Werner Felder allen genoemd naar dagzomende vindplaatsen in de regio. Maar in de resterende Formaties van Vaals en Aken worden ook zanden en kleien aangetroffen.

Hoe dit ontstaan is heeft zijn broer Sjeuf Felder verwoord in de bijdrage “Een geologische verkenning” in een jubileumboek, dat werd uitgegeven bij gelegenheid van de officiële opening van S.G. Jeanne d’Arc in Heer/Maastricht.

(...) in het Krijt (ongeveer 82 miljoen jaar geleden) Zuid-Limburg aan het strand kwam te liggen van de toenmalige zee. Op het land ontstonden duinen, die echter doordat de Krijtzee bleef stijgen en de gebergtevoet nog steeds verder daalde door de zee overspoeld werden. Diep in de ondergrond (op ongeveer 110 m diepte) zijn de restanten van de toenmalige duinen nog aanwezig. Ze worden Akense zanden genoemd omdat ze bij Aken aan de oppervlakte gekomen zijn.

In de dieper geworden Krijtzee ontstonden afzettingen bestaande uit zand-klei en kalk. Deze afzettingen worden Vaalser groenzanden genoemd omdat er een groen mineraal (glauconiet) in aanwezig is. Het mineraal glauconiet ontstaat onder bijzondere omstandigheden, namelijk in een ondiepe zee waar het zonlicht tot op de bodem van de zee kan doordringen. Daardoor weten we dat de Krijtzee tijdens de afzetting van de Vaalser groenzanden ondiep geweest is.

Uiteraard kan dat ook afgeleid worden uit de fossielen die in het gesteente te vinden zijn. Het dalen van de gebergtevoet ging ook na het ontstaan van de Vaalser groenzanden nog steeds

door. Tegelijkertijd werd de Krijtzee dieper en dieper. Uiteindelijk bereikte zij een diepte tussen 200 en 400 m. In deze zee ontstonden de Gulpense Kalken.

De Gulpense Kalken bevatten een grote hoeveelheid kleine fossielen. Deze maken het ons mogelijk niet alleen iets te zeggen over de diepte van de toenmalige zee, maar ook een reconstructie te maken van het leven in de zee van ongeveer 75 miljoen jaar geleden.

De daling van de gebergtevoet kwam tot stilstand en als reactie begon de bodem weer te stijgen, met het gevolg dat de zee weer ondieper werd.

Het verkleinen van de zeediepte werd mede veroorzaakt door de afzetting van sedimenten op de zeebodem. Per 1000 jaar ontstond gemiddeld 1 cm kalk afkomstig van gestorven planten en dieren. In 8 miljoen jaar (van 80 tot 72 miljoen jaar geleden) betekende dit 80 m kalk, hetgeen de dikte is van de Gulpense kalken.

Bij het einde van de afzettingen die Gulpense kalken genoemd worden, was de zeediepte teruggevallen tot een peil van ongeveer 40 m. In deze 40 m diepe Krijtzee onstonden kalkafzettingen die nu Maastrichtse kalken genoemd worden. (.....) De fossielen uit de Maastrichtse kalken leveren aanwijzingen voor het feit dat de toenmalige Krijtzee tropisch warm was. Zuid-Limburg lag toendertijd aanmerkelijk dichter bij de evenaar dan tegenwoordig. In de zee konden toen dan ook nog koralen leven.

Een beeld van de Krijtzee wekt bij ons vaak de indruk alsof we over een andere planeet praten. En toch is het een beeld van de plaats waar we nu staan (*noot: op de plek waar de school gebouwd is*), met dit verschil dat dit alles 70 tot 65 miljoen jaar geleden gebeurd is.

Toen de Krijtzee geheel opgevuld was met kalksedimenten betekende dit het einde voor het Krijt-tijdvak .....

Knabbehoup 16

De laatste tijd worden de Van Schaikstichting en de SOK steeds meer geconfronteerd met inbraken in de onderaardse kalksteengroeven: vernielen van sloten, graffiti, house party's, etc. Bijna geen enkele groeve wordt gespaard van dit vandalisme.

Bij het lezen van het krantenartikel in De Limburger van 7 augustus 2010, waarin Ton Breuls en Luc Walschot het hadden over het inbreken, graffiti, vervuiling en ander vandalisme in de groeve De Keel, kwam ik op de gedachte: "Was dit jaren geleden ook zo?"

Daarop ben ik eens gaan zoeken in mijn krantenknipsels van jaren geleden en kwam tot de volgende ontdekking. Hier volgt een kleine bloemlezing van enkele artikelen uit de kranten van wat toen gebeurde op dit gebied.

Bromfietsopslag in berg, 13.11.1972

Maastricht - De Maastrichtse politie is druk doende met een onderzoek naar aanleiding van de vondst van gedemonteerde bromfietsen, die afgelopen zaterdag door leden van de Vereniging tot bevordering van het Wetenschappelijk Onderzoek in de St. Pietersberg diep in de grotten van het gangenstelsel werden gevonden. De bromfietsen waren gedemonteerd en de onderdelen waren keurig verpakt in plastic zakken. De onderdelen werden na de vondst

door politiemannen voor onderzoek naar het bureau overgebracht. Vermoed wordt, dat in het uitgebreide gangenstelsel nog meer gedemonteerde, waarschijnlijk getolen bromfietsen liggen. *Naschrift redactie: Uw redacteur zie de zakken nog staan. Het was in de Zonneberg, in de buurt van de omroepcel, m.a.w. niet zo ver van de ingang verwijderd.*

Messentrekker knock-out geslagen, 28.01.1974

Maastricht - De 22 jarige Maastrichtenaar E.G. is gisteren aan de officier van justitie voorgeleid en daarna ingesloten. Hij wordt verdacht van poging tot zware mishandeling.

In de kerstnacht woonde een gezelschap een nachtmis bij in de grotten van de Zonneberg. Na afloop van de dienst begaven de deelnemers zich weer naar buiten. Bij de ingang werd de kerstsfeer verstoord door E.G. die stomdronken de misgangers lastig viel.

Toen hij merkte dat hij werd genegeerd, werd hij kwaad, trok een mes en maakte een stekende beweging in de richting van de laatste man in de lange rij. Hij had echter niet gerekend op het snelle reactievermogen van een van diens metgezellen. Met het stoeltje dat deze voor de kerkdienst mee had genomen sloeg hij de messentrekker in een slag buiten kennis. De gewaarschuwde politie ontfermde zich over hem en liet hem eerst onderzoeken in het ziekenhuis en sloot hem daarna op in het politiebureau, waar hij de kerstdagen doorbracht. *Naschrift redactie: Uw redacteur liep eveneens in die groep mee, met o.a. ook Hans Kamphoven en Max Wijnen. Deze nachtmis was georganiseerd voor de vaste klanten van midgetgolfbaan Sint Pieter door uitbater Ger Devens. Ger was ook de alerte persoon die korte metten maakte met de bedreiger. Dat een gezellige samenkomst na afloop van de kerkdienst in de kantine van de midgetgolfbaan er niet meer inzat lijkt me duidelijk.*

Deze persoon had ook al enige tijd voor deze avond onze voorzitter Hans Kamphoven van de Vereniging tot bevordering enz. lijfelijk met waarschijnlijk hetzelfde mes bedreigd in ons bergloperscafé La Bohème aan de Observantenweg in Sint- Pieter. Hij deed dat echter in aanwezigheid van bijna de gehele Vereniging, zodat enkele potige leden hem vlug het mes afhandig maakten, achter het buffet opborgen en de politie belden. Die kwam ook vlug, ondervroeg de man en stuurde hem naar huis..... met zijn mes! De frustraties van de man kwamen voort uit het feit dat hij niet in aanmerking kwam om lid te worden van de Vereniging.

Niet lang na deze gebeurtenissen is deze man- naar ik vernomen heb, maar niet staven kan-, dood aangetroffen in een berm langs de Napoleonsweg in Noord Limburg.

Brand in gidsenhok, 10.01.1976

Maastricht- In het gidsenhok van het gangenstelsel Zonneberg in Maastricht is vrijdagavond omstreeks 10 uur brand gesticht. Door een gat in de mergelwand verschaften de daders zich toegang tot het hok, waarna de daar aanwezige petroleum voor het vullen van de lampen in brand werd gestoken. De brandweer moest er aan te pas komen om het vuur te blussen. Een door de politie in het gangenstelsel ingesteld onderzoek leverde voorlopig geen resultaat op.

Jacques Maes, SOK- Gronoma

SOK- doc.

Ontvangen:

Spreekende Bodem, Jaargang 54, nummer 3, september 2010. Tijdschrift van de afdeling Limburg van de Nederlandse Geologische Vereniging. Het betreft hier het "Sjeuf Felder-nummer" naar aanleiding van zijn recent overlijden.

Peter Jennekens

Meet the underground press

“Valkenburg wil meer geld uit grot” (*Dagblad de Limburger van 26 mei 2010*): de gemeente wil meer inkomsten halen uit de eigen **GEMEENTEGROT**. B en VV hebben contact met een bedrijf dat een heel nieuw concept voor ogen heeft bij de exploitatie. Welk bedrijf dat is, wil de gemeente niet zeggen. Vorig jaar heeft het onderzoeksbureau **Europa Subterranea** een rapport gepubliceerd met ideeën voor nieuwe activiteiten in de grot. Het accent ligt daarbij op de historie van de grotten als mergelmijn.

Meetapparatuur in grotten geplaatst” (*DdL van 9 juli 2010*): de gemeente Valkenburg heeft het bureau **GeoControl (Roland BEKENDAM)** opdracht gegeven om in de **SIBBERGROEVE** en de **GEMEENTEGROT** een nieuw meetsysteem te plaatsen. Met de apparatuur moet de stabiliteit in beide groeven voortduren gemonitord worden. Het meetsysteem vervangt de oudere meters, die in de jaren negentig in de grotten zijn geplaatst.

“Riskante’ aardpijpen worden gedicht” (*DdL van 28 augustus 2010*): in de **SIBBERGROEVE** zijn alles bij elkaar ongeveer 2500 aardpijpen. Die zijn in 2005 door **Ronald BEKENDAM** allemaal geïnventariseerd en hij beoordeelde een honderdtal als “risicovol”. Blokkbrekers gaan deze aardpijpen verankeren, zodat ze niet meer kunnen leeglopen en de veiligheid aan de bovengrond daarmee eveneens gewaarborgd wordt.

“Plateau van Caestert wacht op grensoverschrijdende bescherming” (*Het Belang van Limburg van 30 augustus 2010*): het **IES** streeft naar een grensoverschrijdende bescherming van het bovengrondse en ondergrondse **CAESTERT**. Binnenkort zakt een delegatie van UNESCO-Geo Natuurparken af om na te gaan of het gebied in het Geoparks-concept kan worden opgenomen. “Het is een unieke site. Een eenduidige bescherming is dus absoluut noodzakelijk”, volgens **Jacquo SILVERTANT**.

“Handtekeningenactie voor Hoeve Caestert” (*DdL van 2 september 2010*): **Natuurpunt**, het Belgische Natuurmonumenten, heeft een actie gestart voor het behoud van de hoeve **Caestert**. De eigenaar, het Waals Gewest heeft volgens Natuurpunt geen geld om de historische hoeve op te knappen. Het kasteel Caestert werd in 1972 volledig door brand verwoest. “Alleen in de onderliggende groeve (**KAPELGROEVE**-red) zijn nog resten van het kasteel te zien.”

“3770 Riemst” (*HBvL van 8 september 2010*) en **“Extensometers in grotten van Kanne”** (*De Weekkrant van 22 september 2010*): in de mergelgrotten van Kanne (**DRIESBERG**-red.) is gestart met het plaatsen van 13 extensometers. Daarmee kan iedere verschuiving of verzakking tot op 0,001 millimeter nauwkeurig geregistreerd worden. Dat is honderd keer nauwkeuriger dan in het verleden. Met de aanleg werd bijna 800 meter datakabel verwerkt. Naast de extensometers werden ook vier temperatuurvoelers geïnstalleerd.

“100 jaar Ode aan Valkenburg. Romeinse Katakomben” (*Savoir Vivre aux Châteaux®*, zomer 2010) en **“100 jaar Romeinse Katakomben in Valkenburg** (*Kijk op Valkenburg no 2 okt-dec 2010*): twee artikelen over de ontstaansgeschiedenis van de

KATAKOMBEN, het verhaal van de beroemde architect Cuypers en zijn rijke kompaan, Armand Diepen, hun plannen voor het realiseren van dit unieke ondergrondse project, de geschiedenis ervan en vooral veel prachtige kleurenfoto's.

“Perfekte kopie’ Catacomben Rome is zelf ’n monument” (DdL van 25 september 2010): De Romeinse Katakomben in Valkenburg - naar de mode van toen met twee k's geschreven – bestaan 100 jaar. In die eeuw is het ondergrondse monument alleen maar interessanter geworden, vindt **Paul POST** kenner van de vroegchristelijke kunst. Het schetst niet alleen een beeld van het leven in het Rome van de eerste eeuw na Christus, maar zegt ook veel over wat de rijke mensen aan het begin van de twintigste eeuw bezighield.

“Publieksdag in groeve de Keel” (Zondag van 26 september 2010): ter gelegenheid van het twaalf en een half jaar bestaan van de **van Schaikstichting** en om het grote publiek kennis te laten maken met een authentieke en normaal voor bezoek afgesloten mergelgroeve, werd op 26 september een Publieksdag in groeve **de KEEL** georganiseerd. De bezoekers konden vrij ronddwalen of mee doen aan een speciale thematische rondleiding.

“Geen spandoeken bij Fluweelengrot” (DdL van 28 september 2010): tijdens de kerstmarkt mag de **FLUWEELENGROT** geen extra spandoeken en vlaggen met reclame ophangen. Volgens de welstandscommissie gaat de uitstraling van het Valkenburgse centrum verloren “door het steeds maar toevoegen van nieuwe elementen en ontstaat een overdaad die storend werkt”.

“Onderaardse kasteelgeheimen” (NRC Handelsblad van 12 oktober 2010): rond de ruïne van het Kasteel van Valkenburg deden verhalen over spookridders en vluchtgangen de ronde. **Jacquo SILVERTANT** ontdekte wat er écht ondergronds gebeurd was. Hij bestudeerde hoe en in welke richting de zogenaamde vluchtgangen in ondermeer de **FLUWEELENGROT** gegraven waren en kwam tot de conclusie dat hier geen sprake was van vluchtgangen, maar van gangen die voor ondergrondse oorlogshandelingen waren gemaakt. Hij hield er op 17 oktober een lezing over in de filmzaal van het Museum Land van Valkenburg.

“Geheim uit de grot” (DdL van 12 oktober 2010): de **GEMEENTEGROT** zit vol geheimen. Aan het begin van de mergelmaand oktober (in Valkenburg-red.) onthulde **John van SCHAIK** een aantal mysteries van de groeve. Sommige verhalen dateren van lang geleden, andere zijn vrij recent. Op zaterdag, 16 oktober hield John een lezing in het Museum Land van Valkenburg, waarin hij de toehoorders verhaalde van spannende en geheimzinnige zaken in en rond de Gemeentegrot.

Met dank aan de trouwe correspondenten Nini van Bergen, Roland Bessems, Anneke Breuls, Geertje Breuls, Alan Claessens, Johan Janssen, Gilberte Nicolaes, Jacques Maes, Jacquo Silvertant, Herman de Swart en Aldo Voûte.

Voor knipsels, kopieën en uittreksels kunt u altijd terecht op het bekende adres: Ton Breuls, Bovenstraat 28, B 3770 Kanne-Riemst. Telefoon/fax 012-454059. E-mail: tbreuls@skynet.be.

Volgende ledenavond: Vrijdag 12 november 2010 Aanvang 19.30 uur!

De SOK-Info redactie heeft het recht om een aangeboden artikel te weigeren. De geplaatste artikelen vertegenwoordigen niet automatisch de standpunten van de SOK-Info redactie of die van het SOK-bestuur.

Groeven in beheer bij de stichting Ir. D.C. van Schaik:

Bovengenoemde organisatie heeft een aantal groeven in beheer of een collectieve vergunning voor een groeve. Voor het bezoeken van deze groeven moet U contact opnemen met de beheerder.

Bij inbraak in één van deze groeven:

Bij constatering van inbraak en of vernielingen aan een van de groeven dit direct melden, liefst dezelfde dag nog.

Melden van vernielingen bij onderstaande personen. Als de eerste niet bereikbaar is, dan de volgende op de lijst.

1e Groevebeheerder van die groeve. Voor namen en telefoonnummers, zie hieronder.

2^e Olav Hensing, Technische Commissie: 06 - 557 78 846.

3^e Ieder bestuurslid van de Van Schaikstichting. Voor namen en telefoonnummers, zie pagina 2.

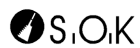
De Van Schaikstichting stelt zich ten doel de afsluiting van de groeve binnen 24 uur te herstellen.

Voor meer informatie: www.vanschaikstichting.nl

Groeve:	Beheerder:	Telefoon:
Apostelgroeve	Ton Breuls	00-3212 45 40 59
Fallenberggroeve (niet toegankelijk)	Pim Houben	00-3212 21 21 3342
Gewandgroeven	Hub Geurts	043-601 24 16
Heerderberg (niet toegankelijk)	Henk Ramakers	043-407 19 64
Heideberggroeve	Hub Geurts	043-601 24 16
Houbenbergske	Marc Koch	046-486 22 01
Groeve de Keel	Luc Walschot	00-3212 44 13 50
Groeve Eys	Ger Wishaupt	046-475 13 99
Keldertjes Slavante	Wil Ramaekers	043-364 52 39
Koeleboschgroeve	Ed de Grood	00-3243 81 13 73
Nieuwe Groeve	Han Bochman	043-601 01 58
Roothergroeve	John Hageman	043-364 54 19
Scharnderberg	John Knubben	043-361 12 27
Scheuldergroeve	Marco Slieker	045-522 39 74
Theunisgroeve	Giel Bindels	043-347 25 60

De Sint-Pietersberg:

De Sint-Pietersberg wordt beheerd door de Vereniging Natuurmonumenten. De SOK heeft een collectieve onderzoeksvergunning voor de Zonneberg en het Noordelijk Gangenstelsel. Onderzoeksaanvragen moeten ingediend worden bij het secretariaat van de SOK. Toezichthouder van de beide groeven is Harm Hovens, telefoon: 06-558 25 192.

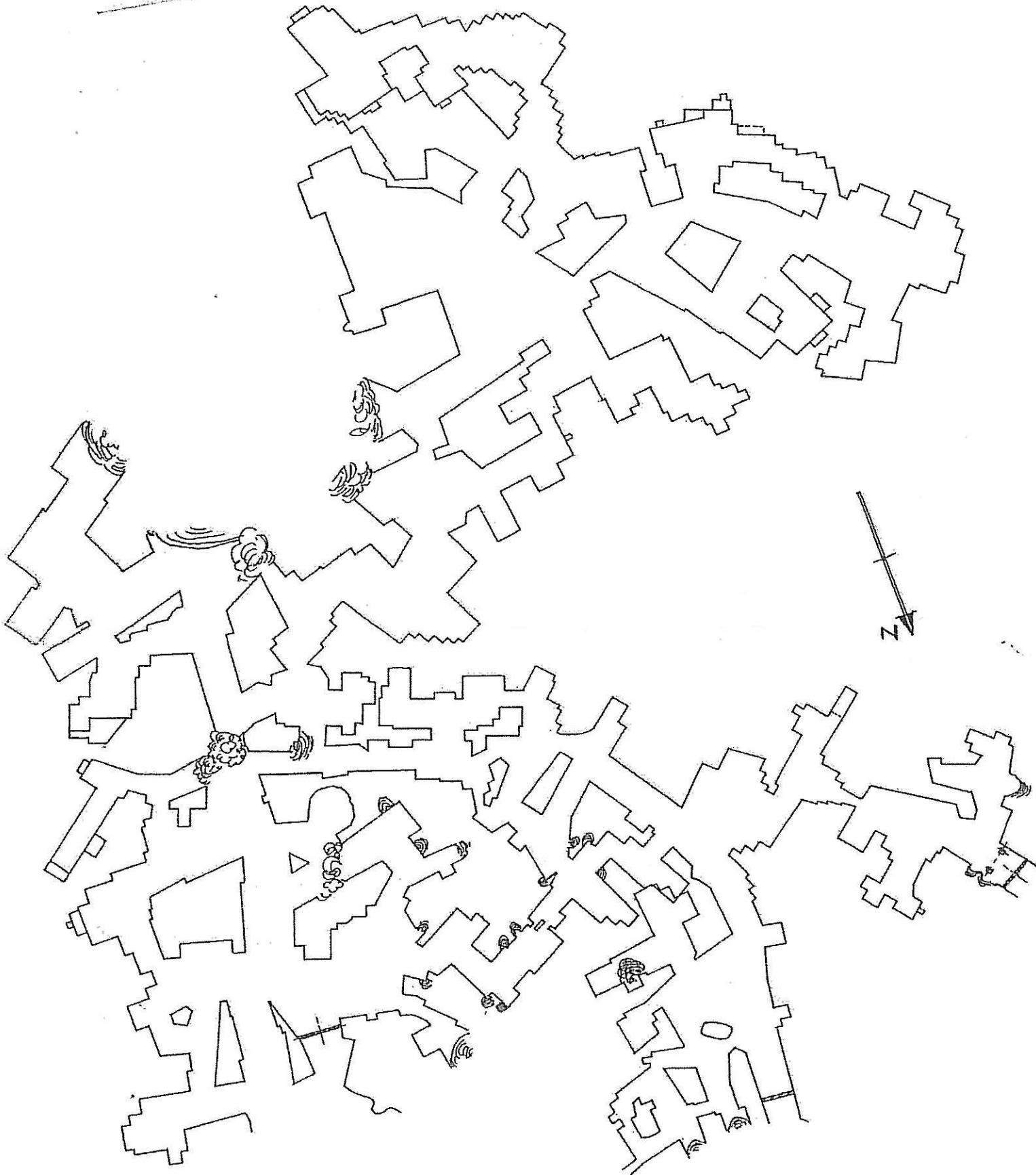

De SOK-Info

is een uitgave van de
Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven,
Natuurhistorisch Genootschap Limburg.

Heerdersberg

GRONOMA 7/5-2007
G.W.